

**TIEDE- JA KULTTUURIMINISTERI
HANNA KOSONEN:**

Halua ja valmiutta lisätä liikkumista löytyy

Kuvat: RIITTA-ILONA HURMERINTA

Ministeri Kosonen sanoo pyrkivänsä seuraamaan tutkimusta. Tutkijat ovat hänen mukaansa harvoin yhteydessä poliitikkoihin. Kosonen toivookin yhteydenottoja. Aiheena voisivat olla koosteet tutkimustuloksista ja ajatukset lähiajan tutkimuskohteista.

Tiede- ja kulttuuriministeriksi vuoden pestin saanut **Hanna Kosonen** näkee liikuntapolitiikan tärkeimpinä kysymyksinä liikkumisen lisäämisen ja urheilumenestyksen edellytysten turvaamisen. Ministeri Hanna Kosonen on vasta toinen huippu-urheilijataustainen liikunta- ja urheiluasioista vastaava ministeri. Ensimmäinen oli 1900-luvun alussa kymmenottelun SM-kultaa voittanut **Eino Pekkala**, joka toimi ministerinä 1945–46. Suunnistustaustasta on ministerin mukaan hyötyä politiikan poluillakin.

Keskustan toisen kauden kansanedustaja Kosonen aloitti puoluesisarensa **Annika Saarikon** äitiysloman sijaisena 9. elokuuta. Urheilu-sanaa ei ministerinimikkeessä näy, mutta kyse ei ole Kososen mukaan urheilun ja liikunnan väheksynnästä.

– Hallitusohjelmassa liikunta ja urheilu on äärimmäisen isona kokonaisuutena mukana.

Liikunta & Tiede pääsi haastattelemaan Kososta tämän ensimmäisenä varsinaisena työpäivänä. Vastaukset eivät ymmärrettävästi tipahdelleet aina kuin apteekin hyllyltä. Kuumaksi kiehahtaneella Veikkaus-sopalla Kosonen varoo itsensä polttamasta. Hän myöntää keskustelun yllättäneen hänet. Kososen mukaan Veikkaus

on tunnistettu erittäin tärkeä toimija Suomessa nimenomaan tuottamiensa hyötyjen näkökulmasta.

– Eri vaihtoehtoja kartoitettaessa monopoli näyttyy parhaana myös edunsaajien kannalta. Minusta meidän pitää huolehtia siitä, että sen asema säilyy. Eurooppalaisittain Veikkaus tunnistettu ja tunnustettu, todella hieno innovaatio, josta on syytä pitää kiinni.

Kosonen perustelee näkemystään myös sillä, että Suomessa pelataan joka tapauksessa. Yhteiskunnalle saatava hyvä kannattaa ottaa kotimaahan, eikä antaa sitä ulkomaille. Pelihaittoihin on kuitenkin suhtauduttava vakavasti. Veikkauksen toiminnassa on ministerin mielestä tapahtunut ylilyöntejä, jotka vaativat tarkastelua.

Alkaneen hallituskauden tärkeimmiksi liikuntapoliittisiksi asioiksi Kosonen nostaa liikkumattomuuteen vaikuttamisen ja huippu-urheilumenestyksen parantamisen. Liikkumattomuutta Kosonen luonnehtii valtavaksi kansanterveydelliseksi, taloudelliseksi ja inhimilliseksi haasteeksi koko Suomelle.

Miten saada hallinto pelaamaan liikkumisen pussiin?

Kosonen sanoo haluavansa saada nopeasti liikkeelle liikuntapoliittisen selonteon ja hallitusohjelman hyviä kirjauksia. Lisärahaakin on hallitusohjelman perusteella käytössä normaalin liikuntabudjetin päälle runsaat 40 miljoonaa euroa vuosina 2020–2022. Liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanoon on varattu viisi miljoonaa euroa. Poikkihallinnolliseen liikkumishjelmaan, liikuntapoliittisen koordinaatioelimen luomiseen ja Liikkuva koulu -ohjelman laajentaminen on puolestaan osoitettu 24,6 miljoonaa. Liikuntapaikkarakentamisen lisämäärärahoja ja kansallisen virkistyskäyttöstrategian laatimiskuluja on kirjattu 12 miljoonaa euroa.

Hallitusohjelmaan ja eduskunnan hyväksymään liikuntapoliittiseen selontekoon pohjautuva kansallinen liikkumishjelma on käynnistysvaiheessa. Liikkumisen edistämisen kohtalonkysymys on poikkihallinnollisuuden toteutuminen ja eri hallinnonalojen sitouttaminen asiaan. Osaltaan näkökulmaan ja toteutukseen vaikuttaa liikkumishjelman kotipesä, jota ei ole vielä valittu. Vaihtoehtoina ovat olleet esillä valtioneuvoston kanslia ja valtion liikuntaneuvosto. Lisäksi ohjelman toteuttamaan perustetaan sektorirajat ylittävä koordinaatioelin, johon kohdistuvat odotukset ovat Kososen mukaan melkoiset. Koordinaatioelimen kokoonpano on vielä auki.

– Liikunnan ja liikkumisen merkityksen ymmärtäminen on levinnyt laajalle. Kukaan ei ainakaan kiistä sitä. Näiden asioiden puolesta on helpompi tehdä työtä kuin aiemmin, arvioi Kosonen.

Hallitusohjelmaan sisältyy myös kirjaus, jonka mukaan liikunnan ja urheilun rahoittaminen on mahdollista veikkausvoittovarojen lisäksi varsinaisista budjettivaroista. Tarkoituksena on Kososen mukaan lisätä liikuntaan suunnattua rahoitusta, mutta taloustilanne vaikuttaa budjettirahoituksen käyttömahdollisuuksiin. Merkityksensä on myös Veikkauksen tuoton kehityksellä.

Valtion liikuntaneuvoston rooli on myös pohdinnas-

sa. Kosonen perehtyi neuvoston toimintaan toimissaan kaksi vuotta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusjaoston puheenjohtajana ja liikuntaneuvoston jäsenenä. Neuvostosta on Kososen mukaan mahdollista saada vielä enemmän irti liikunnan ja urheilun suunnannäyttäjänä.

Urheilumenestyksellä on väliä

Hiihtosuunnistuksen maailmanmestari talvelta 2000 haluaa löytää ratkaisuja siihen, miten voidaan tukea huippu-urheilijoita, jotta he onnistuisivat tärkeissä kilpailuissa. Kosonen muistuttaa, että viime hallituskaudella lisättiin urheiluakatemioiden pysyväistä rahoitusta ja nuorten urheilijoiden kaksoisurarahoitusta. Oleellisinta olisi hänen mukaansa turvata jatkoedellytykset siinä vaiheessa, kun urheilija on päässyt kansainvälisen menestyksen kynnykselle, mutta pohtii, panostaako hän vielä kovemmin urheiluun.

Eduskunnan keväällä hyväksymän liikuntapoliittisen selonteon mukaan myös huippu-urheilun hallinto ja johtaminen on pantava kuntoon. Tämä vaatii Kososen mukaan eri toimijoiden tehtävänkuvien selkeyttämistä ja tekemisen järjeistämistä. Hän korostaa, että valtion tehtävä on osaltaan luoda urheilijoille hyviä toimintaympäristöjä. Tulokset tekevät urheilijat itse.

Ministeri Kosonen pitää urheilumenestystä edelleen tärkeänä Suomelle. Hän ottaa esimerkiksi jääkiekon maailmanmestaruuden, joka sai suuret massat juhlimaan. Urheiluvoitoilla on Kososen mielestä viihdyttävä ja yhteishenkeä luova merkitys. Hän uskoo huippu-urheilijoiden menestyksen innostavan lapsia ja nuoria liikkumaan. Menestyneet urheilijat tarjoavat myös esimerkin yhdestä uravaihtoehdosta.

“Vähemmän somea ja enemmän ulkoilua”

Ministeri antaa kiireisen arjen liikuntavinkeiksi työmatkapyöräilyn ja -kävelyn ja kehottaa kävelemään portaat. Opetus- ja kulttuuriministeriössä Meritullinkatu 10:ssä portaiden kipittäminen ei kuitenkaan noin vain onnistu. Ylipäätään Kososen mielestä kannattaa liikkua aina, kun se on mahdollista.

– Kaupunkipyörällä pääsee paljon nopeammin paikasta toiseen kuin monella muulla kulkuvälineellä. Aina pitää ottaa aikaa liikunnalle. Seistäkin pitää. On iso harppaus, jos nousee seisomaan säännöllisesti, eikä vain istu kaiken aikaa. Kalenteriin pitäisi raivata tilaa liikunnalle. Vähemmän somea ja enemmän ulkoilua.

Kosonen sanoo olevansa erityisesti ulkoilun, luonto- ja metsäliikunnan puolestapuhuja. Niissä yhdistyvät monet hyvät asiat. Ministerin mukaan metsällä on tervehdyttävä vaikutus. Itse hän juoksee, suunnistaa, rullaluistelee ja ui avovesissä. Talvella Kosonen hiihtää.

– Liikkuminen maastossa on tyystin toisenlaista kuin nykypäivän arki. Ruotsin rastiviikon viisi suunnistuskisaa takasivat tänä kesänä, että työasiat nollautuivat kehollisesti ja mielellisesti.

Kosonen näkee, että liikunnasta löytyy kaikille sopivia haasteita. Jokaisesta liikkeestä saa hänen mukaansa olla onnellinen. Kaikkien ei tarvitse jaksaa juosta 10 kilometriä ja pyörällä 20 kilometriä töihin päivittäin. Liikkumisen lisäämisen on lähdeävä Kososen mieles-

tä kunkin omasta taustasta sillä ajatuksella, että se lisää hyvinvointia ja elinikää. Liikunta ja urheilu on tuonut hänelle itselleen riemua ja hyvää oloa.

– Annika Saarikko sanoi minulle ministerivalan jälkeen, että et ole yhtään jännittäjätyyppi. Luulen, että se juontaa urheilusta. Paineistettuja tilanteita on ollut nuoresta lähtien. Suunnistuksessa ja hiihtosuunnistuksessa pitää pään toimia koko ajan. Ei riitä, että jalat ja keho toimivat, vaan pään pitää olla täysillä mukana, vaikka kuinka oli aivan väsynyt.

Huippu-urheilutausta auttaa mielen- ja jännityksen-hallinnassa. Kosonen sanoo tottuneensa pienestä pitäen keskittymään johonkin asiaan. Hyvä kunto auttaa osaltaan jaksamaan pitkää päivää.

– Huippu-urheilussa tavoitteiden saavuttaminen vaatii pitkäjänteisyyttä. Poliitikassakin tavoitteet ovat usein kaukana.

JOUKO KOKKONEN

Lisää liikuntapolitiikasta LTS:n blogeissa Its.fi:

Jouko Kokkonen: Koko Suomi liikkeelle hallitus-ohjelmalla?

Teijo Pyykkönen: Liikkumista halutaan lisätä, mutta kenen koordinoimana?

Liikkumisohjelman koordinointi sittenkin OKM:lle?

Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman tavoitteena on lisätä koko väestön liikunnallista kokonaisaktiivisuutta. Tavoitteen saavuttamiseksi on ohjelman mukaan määrä ”luoda liikkumisohjelma ja sen arviointiyksikkö ensisijaisesti valtioneuvoston kansliaan” (VNK). Liikuntatieteellisessä Seurassa liikuntapolitiikkaa pitkään seurannut **Teijo Pyykkönen** arveli blogissaan (5.8.2019) liikuttamistulosten edellyttävän nimenomaan VNK:n koordinaatiota. Pyykkönen toimi myös vuosina 2006–2008 Kansallisen liikuntaohjelman valmistelutyön sihteerinä. Liikunta & Tiede kysyi häneltä (22.8.), mistä liikkumisohjelma näyttää saavan kotipesänsä.

Miltä näyttää, mikä taho koordinoi ohjelmaa?

”Talousnäkömät ovat kevästä muuttuneet eikä liene varmuutta ohjelman toteuttamisesta tai ainakaan sen aikataulusta. Ilmeistä kuitenkin on, että OKM tulee vastaamaan koordinoinnista sikäli kuin ohjelmatyöhön ryhdytään. VNK:lla ei tunnu olevan asiaan intoa eikä hallituksella halua painostaa. Tämän voi tulkita niinkin, että vähäinen liikkuminen on Suomessa kansallinen ongelma vain liikunta- ja urheilutahojen mielestä.”

Minkälainen liikkumisohjelmasta on tulossa OKM:n koordinoimana?

”Todennäköisesti edetään liikuntapää edellä eli lisätään liikuntaneuvontaa, perustetaan liikuntaryhmiä, tuetaan urheiluseuratoimintaa, panostetaan huippu-urheiluun jne. Liikuntaväellä on vahva usko tuttujen keinojen toimivuuteen. Arjen liikkumista halutaan lisätä samoin tavoin kuin liikunta- ja urheiluharrastusta on totuttu edistämään. Tämä tuskin ratkaisevasti lisää arjen liikkumista väestötasolla. Sen sijaan, että ollaan kiinnostuneita vain ihmisen liikunnasta, pitäisi kiinnostusta ihmisen koko elämästä ja sen reunaehdoista.”

Mikä on poikkihallinnollisuuden merkitys?

”Toistaiseksi on saatu kirjattua mitkä ovat eri hallinnonalojen ilmeisimmät yhteydet liikunnan ja liikkumisen lisäämiseen. Hallinnonalojen todelliset tuloskortit syntyvät vasta, kun otetaan huomioon sekä liikkumista edistävät että ehkäisevät päätökset eli tuloskortit voivat olla joko plus- tai miinusmerkkisiä. On edettävä kohti liikkumisvaikutusten arviointimenettelyä.”

Kuinka vaikea tehtävä liikkumisen lisääminen on valtiovallalle?

”Liikunta ja liikkuminen ovat vähän säänneltyjä elämäntilanteita. Kansalaiset eivät myöskään halua luopua vapaudestaan. Liikuttaminen ei ole helppoa, sillä liikkeen olennainen lisääminen edellyttää niin yksilöiden, yhteisöjen kuin yhteiskunnan samansuuntaisia pyrkimyksiä. Valtion liikuntaohjelmilla ja -hankkeilla ei yksin päästä pitkälle. Valtiovallan ulostuloissa korostetaan – toki ymmärrettävästi – lähinnä yhteiskunnan tarpeita, mikä saattaa jopa loitontaa kansalaisia liikunnasta ja liikkumisesta. Valtion linjausten tulee puhutella myös kansalaisia, ei vain politiikan ja hallinnon toimijoita. Kun valtiovallalla ja kansalaisilla on osin erilaiset perusteet liikkumiselle, tulisi politiikan ja hallinnon suunnalla olla nykyistä enemmän pelisilmää miten liikkumista kannattaa tarjoilla.”

Mitä odotat liikkumisohjelmalta?

”No, voisi kai vastata niin, että en odota mitään kovin ihmeellistä, mutta jos sellaista tapahtuu, en pety.”

JOUKO KOKKONEN

JK. Liikkumisohjelman luonne ja rahoitus selviävät ministeri Kososen mukaan 23.8.2019 saadun tiedon mukaan budjettiriihessä. Hallituksen esitys vuoden 2020 talousarvioksi julkistetaan 7. lokakuuta.